

УДК 159.964.21-057.87

DOI <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2020.1-2.21>**О. В. Осика**кандидат психологічних наук,
доцент кафедри прикладної психології
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»**К. С. Осика**кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психології та розвитку особистості
Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті розглянуто психологічні основи виникнення внутрішньоособистісних конфліктів. Проаналізовано в психологічній площині термін внутрішньоособистісний конфлікт. Наголошено, що ключовим концептом цього феномену є внутрішньоособистісна суперечність, що сприймається і переживається людиною як значима для неї проблема, яка вимагає свого розв'язання і активізує внутрішню роботу свідомості, спрямовану на аналіз і подолання цієї проблеми. Розвиток психологічних протиріч особистості відбувається на трьох рівнях: психологічна рівновага внутрішнього світу; порушення рівноваги, що призводить до дискомфорту у роботі та спілкуванні; неможливість у реалізації життєвих планів та цілей. Висвітлено, що внутрішньоособистісний конфлікт може мати позитивні й негативні наслідки. Такі конфлікти можуть бути конструктивними і деструктивними. Конструктивним є конфлікт, що характеризується максимальним розвитком конфліктуючих структур і мінімальними особистісними витратами на його вирішення. Позитивним вирішенням конфлікту є загартування характеру, формування таких якостей особистості, як: рішучість, стійкість поведінки, незалежність від випадкових обставин, що сприяє становленню стабільної спрямованості сучасної молоді. Представлені результати дослідження особливостей внутрішньоособистісних конфліктів студентської молоді свідчать, що основними сенсожиттєвими орієнтаціями є: процес життя, локус контролю – Я, цілі в житті. Домінуючими життєвими цілями у студентів є: ставлення до життя, структурованість вільного часу, що вказує на особистісне прагнення до успіху. Аналіз високого рівня життєвих цінностей студентів дозволяє виділити наступні рангові місця: на першому ранговому місці знаходяться активні соціальні контакти, на другому – прослідковується досягнення певного результату, на третьому – спостерігається власний престиж студента. Все зазначене свідчить про складність взаємовпливів між компонентами ціннісної сфери особистості.

У виникненні внутрішньоособистісних конфліктів студентів переважають нереалізовані соціально-психологічні чинники: матеріально забезпечене життя, активне діяльнісне життя, цікава робота. Не досягнуті життєві цілі, порушене ставлення до духовного задоволення життям й нечітка дотриманість вільного часу викликають внутрішньоособистісні конфлікти у студентів.

Ключові слова: особистість, студенти, життєві цілі, сенсожиттєві орієнтації, потреби, цінності, мотиви.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом діяльності вищих навчальних закладів є формування у молодих спеціалістів життєвих цілей, цінностей, поглядів як основи успіху та самовдосконалення особистості. У сучасних умовах нестабільної економіки, наростаючого навантаження на нервову систему та психіку особистості в процесі навчання у студентів виникає зміна життєвих інтересів, позицій, ціннісних орієнтацій, мотивів, що може призводити до внутрішньоособистісних конфліктів. Отже, є об'єктивна потреба у визначенні соціально-психологічних чинників виникнення внутрішньоособистісних конфліктів та шляхів їх вирішення у період навчання у вищих навчальних закладах та підготовки майбутніх спеціалістів до професійної діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Внутрішньоособистісний конфлікт виявляється як внутрішньоособистісна суперечність, що сприймається і переживається людиною як значима для неї проблема, яка вимагає свого розв'язання, і активізує внутрішню роботу свідомості, спрямовану на аналіз і подолання цієї проблеми.

Засновник психоаналізу З. Фройд [7, с. 322] вважає, що для з'ясування змісту розуміння внутрішньоособистісного конфлікту важливою є його концепція щодо трьох принципів психічної діяльності: принцип постійності, принцип задоволення, принцип реальності. Дані принципи є мотиваційними стимулами діяльності особистості. Так, принцип постійності реалізується в наявності у індивідів здатності підтримувати психологічне

збудження на відносно постійному рівні. У психоаналізі приділена увага проблемі внутрішньоособистісних конфліктів, які тісно пов'язані з аналізом несвідомого та його впливом на свідомість, з наявністю суперечностей і боротьби між ними. Несвідоме проявляється в різних помилкових діях індивіда, образах, обмовках, забуванні імен. Все це є результатом дії прихованих мотивів.

А. Адлер розглядає принцип єдності особистості як головний принцип аналізу, а соціальні чинники вважає визначальними в процесі її формування. На його думку, головним чинником під час формування особистості є прагнення до влади і потреба компенсації і надкомпенсації комплексу неповноцінності. В дитячому віці особистість випробовує вплив різних несприятливих чинників. У результаті цього у неї формується комплекс неповноцінності, який згодом надає істотний вплив на поведінку, активність, сутність думок індивіда. Це багато в чому пояснює причину і зміст внутрішньоособистісного конфлікту, який особистість прагне подолати за допомогою соціального відчуття. Соціальне відчуття, зв'язок індивідів один з одним, яке є вродженою властивістю людини і має соціобіологічну природу, А. Адлер розглядає як найважливіший критерій психічного життя індивіда [1, с. 185].

У теорії К. Юнга внутрішньоособистісний конфлікт – це регрес на більш низький рівень психіки, що відбувається в сфері несвідомого [9, с. 114].

К. Хорні внутрішньоособистісний конфлікт аналізує із двох позицій: як зіткнення прагнень до задоволення бажань і до безпеки і як протиріччя невротичних потреб, задоволення яких спричиняє фрустрацію інших. Дослідниця вважає, що поведінка особистості визначається несвідомим [4, с. 25].

Е. Фромм [8, с. 322] звертається до проблем внутрішньоособистісного конфлікту, розглядаючи його в аспекті екзистенціальної дихотомії. Автор робить висновок про наявність таких суперечностей, які містяться в самій сутності людини і які вона не має можливості подолати. Наприклад, проблеми життя і смерті, обмеженість життя, величезні потенційні можливості людини і обмежені умови їх реалізації.

В основі конфлікту, на думку К. Роджерса [5, с. 203], лежить протиріччя, що виникає в особистості між усвідомленими, але помилковими самооцінками, які людина накопичує протягом життя, і самооцінкою на неусвідомлюваному рівні.

А. Маслоу розглядає сутність внутрішньоособистісного конфлікту як нереалізовану потребу людини у самоактуалізації.

На думку К. Левіна, внутрішньоособистісний конфлікт – це ситуація, у якій на суб'єкта одночасно діють протилежно спрямовані сили приблизно однакової величини. Тому суб'єкт зму-

шений обирати між тенденціями: позитивною й негативною; позитивною і позитивною; негативною і негативною [4, с. 39].

Як вважає засновник логотерапії В. Франкл, сутністю внутрішньоособистісного конфлікту є втрата сенсу життя [6, с. 261].

Серед радянських психологів одним із перших внутрішні конфлікти досліджував А.Р. Лурія. Під внутрішньоособистісним конфліктом він розумів ситуацію, коли у поведінці індивіда зіштовхуються дві сильні, але протилежно спрямовані тенденції.

В.С. Мерлін розглядав внутрішньоособистісний конфлікт як результат гострого незадоволення глибоких й актуальних мотивів і відносин особистості.

В.М. Мясіщев наголошував, що тривалість й інтенсивність конфлікту залежать від того, яке місце займають порушені антагоністичні відносини у всій системі відносин людини [4, с. 45].

Розвиток психологічного протиріччя українські вчені О. Донченко і Т. Титаренко поділяють на три рівні: 1) психологічна рівновага внутрішнього світу особистості; 2) порушення рівноваги, ускладнення видів діяльності, проєкція психологічного дискомфорту на роботу, спілкування з оточенням (внутрішньоособистісний конфлікт); 3) неможливість реалізації планів і програм: переривання життя, неможливість виконувати власні життєві функції до того часу, поки не вирішиться протиріччя [3, с. 83].

На думку Ф.Є. Василюка, для внутрішнього конфлікту особистості властиве ціннісне переживання, яке він розглядає як внутрішню діяльність, внутрішню роботу, за допомогою якої людині вдається перенести ті чи інші життєві події, встановити втрачену душевну рівновагу, впоратися з критичною ситуацією [2, с. 115].

На думку вчених А.Я. Анцупова і А.І. Шипілова, переживання внутрішньоособистісного конфлікту специфічні і відрізняються від інших типів переживань досить високою психоемоційною напругою, специфікою усвідомлення особистістю труднощів даної ситуації. У таких переживаннях проявляється процес вибору, сумніву та боротьби, відображається переструктурування ціннісно-мотиваційної системи особистості [2, с. 117].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є теоретичне обґрунтування та експериментальне вивчення особливостей внутрішньоособистісних конфліктів у студентської молоді.

Завдання статті:

1. Теоретичний аналіз психологічних основ внутрішньоособистісних конфліктів.

2. Емпіричне дослідження соціально-психологічних чинників внутрішньоособистісних конфліктів у студентів на ціннісно-мотиваційному рівні: життєві цілі, сенсожиттєві орієнтації та цінності особистості.

Таблиця 1

Показники сенсожиттєвих орієнтацій у студентів, у %

Шкали тесту СЖО	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Цілі в житті	20	40	40
Процес життя	24	48	26
Результативність життя	19	60	21
Локус контролю – Я	24	50	26
Локус контролю – життя	10	60	30

Виклад основного матеріалу. Внутрішньо-особистісний конфлікт може мати позитивні й негативні наслідки. Такі конфлікти можуть бути конструктивними (продуктивними, оптимальними) і деструктивними (руйнуючі особистісні структури людини). Конструктивним є конфлікт, що характеризується максимальним розвитком конфліктуєчих структур і мінімальних особистісних витрат на його вирішення. Конструктивно подоланий внутрішньоособистісний конфлікт – це один з механізмів гармонізації особистісного розвитку. Позитивно вирішені конфлікти загартовують характер, формують рішучість, стійкість поведінки, незалежність від випадкових обставин, сприяють становленню стабільної спрямованості особистості.

Нами було проведено дослідження особливостей внутрішньоособистісних конфліктів у студентської молоді.

У дослідженні взяло участь 105 студентів 2–4 курсів 19–22 років, факультету гуманітарної та економічної освіти Донбаського державного педагогічного університету м. Слов'янськ, Донецької області. Для розв'язання поставлених завдань використовувались стандартизовані діагностичні методики: «Тест сенсожиттєвих орієнтацій» Дж. Крамбо і Л. Махолика (адаптація Д.О. Леонтьєва), тест «Усвідомленість життєвих цілей» (Е. Карапешта), методика «Морфологічний тест життєвих цінностей» В.Ф. Сопова і Л.В. Карпушиної, методика «Рівень співвідношення цінності й доступності в різних життєвих сферах» О.Б. Фанталової. Опрацювання отриманих даних здійснювалось за допомогою кількісного кореляційного аналізу з використанням комп'ютерного пакету STATISTICA.

Сенсожиттєві орієнтації є динамічним компонентом ціннісної сфери особистості, який інтегрує когнітивний, емоційний та поведінковий складники сенсожиттєвих конструктів. А.А. Скрипкін зазначає, що в основі сенсожиттєвих орієнтацій особистості лежать цінності, мотиви і потреби людини. Різні складники системи сенсожиттєвих орієнтацій особистості досліджуються в роботах Д.О. Леонтьєва, В.Е. Мартинової, В.Е. Чудновського.

Вивчення життєвих орієнтацій у студентів проводилось за методикою «Тест сенсожиттєвих орієнтацій» (СЖО) (адаптація Д.О. Леонтьєва). Отримані дані занесені у таблицю 1.

З табл. 1 видно, що за шкалою «Цілі в житті» 20% досліджуваних мають високі показники, що вказує на наявність в житті студентів цілей у майбутньому, які надають життю осмисленість, спрямованість і тимчасову перспективу. Їх життєві плани мають реальну опору в дійсності та підкріплюються особистою відповідальністю за їх реалізацію.

У 40% студентів низькі показники, що властиві особистості, яка живе сьогоднішнім або вчорашнім днем, плани якої не мають реальної опори в сьогоднішній і не підкріплюються особистою відповідальністю за їх реалізацію.

За шкалою «Процес життя» 24% обстежених мають високий рівень, що вказує на емоційну насиченість життя. Можна стверджувати, що студенти сприймають сам процес свого життя як цікавий і наповнений змістом. Слід зазначити, що 26% студентів мають низькі показники за цією шкалою, що вказує на незадоволеність своїм життям у сьогоднішній день. Однак вони можуть надавати своєму життю повноцінний сенс спогадами про минуле або стійкою націленістю на майбутнє.

За шкалою «Результативність життя» 18% обстежених показують високі результати, що вказує на задоволеність щодо їх самореалізації. Можна стверджувати, що досліджувані високо оцінюють минулий життєвий етап та мають позитивне відчуття того, наскільки від був продуктивний та осмислений. У 21% досліджуваних – низькі показники, що вказує на незадоволеність прожитою частиною свого життя.

Також ми можемо спостерігати у 24% студентів високий рівень локус контролю-Я, що відповідає уявленням досліджуваних про себе як про сильних особистостей, котрі мають достатню свободу вибору, щоб побудувати своє життя відповідно до своїх цілей та завдань. У 26% студентської молоді за цією шкалою низькі показники, що вказує на невіру в свої сили. Вони вважають себе неспроможними контролювати події власного життя, спираючись на різні обставини та інших людей, від яких вони залежать.

За шкалою «Локус контролю – життя» 10% респондентів з високим рівнем, що вказує на переконання досліджуваних в тому, що можливо контролювати своє життя, вільно приймати рішення і втілювати їх у життя. 30% студентів мають низькі показники, що вказує на фаталізм. Для досліджуваних характерною є переконаність в тому, що життя людини непідвладне свідомому контролю, що свобода ілюзорна і безглуздо що-небудь загалувати на майбутнє.

Життєві цілі досліджувалися за методикою «Усвідомленість життєвих цілей» Е. Карапешт. Отримані дані представлено в таблиці 2.

Таблиця 2
Показники усвідомленості життєвих цілей студентів, у %

Життєві цілі	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Шкала А	20	70	10
Шкала Б	12	58	30

Дані таблиці 2 свідчать, що за шкалою (Шкала А) «Ставлення до життя» 70% досліджуваних мають середній показник. Це вказує на достатній рівень усвідомленості особистості під час формування життєвих цілей і відповідальності за їх досягнення. Для досліджуваних характерними є занижені запити, вони часто беруться за справи, які не доводять до кінця. Їх вільний час витрачається нерационально без будь-якої користі. У студентів відсутні значні перспективні цілі, для яких потрібне чітке планування та розподіл вільного часу. Слід зазначити, що високий рівень спостерігається у 20% студентів, а низький у 10% досліджуваних.

За шкалою Б «Структурованість вільного часу» у 58% опитуваних середній рівень, а у 12% досліджуваних – високі показники. Це вказує на те, що глибина і усвідомленість життєвих цілей проявляються через структуру використання вільного часу. Можна стверджувати, що студенти концентруються на виконанні певної життєвої програми, але внаслідок високого рівня структурованості вільного часу вони з легкістю розподіляють його і на сторонні справи. За цією шкалою 30 % досліджуваних мають низькі показники. Це вказує на те, що глибина і усвідомленість життєвих цілей не проявляються через структуру використання вільного часу. Для них характерним є нерациональне розподілення власного вільного часу. Вони не використовують можливості для реалізації власних цілей, віддаючи перевагу розвагам та відпочинку, а не праці.

Життєві цінності студентської молоді в експериментальному дослідженні вивчалися за методикою «Морфологічний тест життєвих цінностей» В.Ф. Сопова і Л.В. Карпушиної. Отримані дані наведено в таблиці 3.

Дані таблиці 3 вказують, що за фактором «Розвиток себе» високі показники спостерігаються у 26% студентів. Це характеризує їх як людей, які прагнуть отримувати об'єктивну інформацію про особливості свого характеру, здібності, інші характеристики своєї особистості й спрямованих до самовдосконалення. Середній рівень мають 45% досліджуваних, що вказує на притаманне їм прагнення до самовдосконалення та серйозне

ставлення до власних обов'язків, компетентність у справах. Але, на жаль, і низький рівень за цим фактором мають майже третина студентів, а саме 29% досліджуваних.

Таблиця 3
Показники життєвих цінностей студентів, у %

Фактори	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Розвиток себе	26	45	29
Духовне задоволення	17	39	44
Креативність	29	45	26
Активні соц. контакти	41	27	32
Власний престиж	30	28	42
Високе матеріальне становище	22	57	21
Досягнення	35	42	23
Збереження власної індивідуальності	32	48	20

За фактором «Духовне задоволення» 17% респондентів мають високі показники, що вказує на прагнення цих людей до отримання морального задоволення у всіх сферах життя. Вони зазвичай вважають, що найважливіше в житті – робити тільки те, що цікаво і те, що приносить внутрішнє задоволення, ідеалістичні в поглядах, дотримуються етичних норм в поведінці. За цим фактором 44% досліджуваних мають низький рівень, а середній рівень – 39% студентів, що вказує на наявність певного розмежування у житті, ці люди знають, що саме треба робити і чого хочеться досягти у власному житті.

Встановлено, що за фактором «Креативність» 29% студентів мають високі показники. Це вказує на притаманне прагнення до реалізації студентами своїх творчих можливостей, внесення різних змін в усі сфери свого життя. Вони прагнуть уникати стереотипів у повсякденному житті, завжди намагаються внести в нього щось нове. Для них характерні винахідливість і захопленість в різних ситуаціях. Середній рівень прояву креативності у досліджуваних на 19% більше, ніж низький. Це характеризує їх як досить винахідливих та кмітливих людей, готових до майбутніх змін, які, проте, інколи не відмовляються від спокійного ходу свого життя.

Виявлено, що 41% студентів мають високі показники за фактором «Активні соціальні контакти». Це вказує на прагнення до встановлення сприятливих взаємовідносин з іншими людьми. Для них зазвичай значимі всі аспекти людських взаємин, вони часто переконані в тому, що найцінніше в житті – це можливість спілкуватися і взаємодіяти з іншими людьми. Вони доброзичливі, соціально активні, схильні до емпатії. У 27% опитуваних спостерігаємо середні показники, що вказує на прагнення до створення сприятливих взаємовідносин з певним колом осіб, які поділя-

ють різноманітні інтереси особистості. Низький рівень за цим фактором мають 32% студентської молоді. Це вказує на їх низьку комунікабельність, нерішучість в спілкуванні з незнайомими людьми, відсутність спонтанності в висловлюваннях, недовіра іншим людям, небажання бути відкритими.

За фактором «Власний престиж» 30% студентів мають високі показники, що вказує на прагнення досліджуваних до визнання, поваги, схвалення з боку найбільш значущих осіб. Вони потребують соціального схвалення своєї поведінки, самовпевнені, категоричні в ситуації взаємодії з людьми. У 28% досліджуваних за цим фактором прослідковуються середні показники, що вказує на притаманне прагнення до визнання з боку соціуму, однак такі люди не завжди потребують соціального схвалення своєї поведінки, можуть працювати на результат, а не заради похвали. Низький рівень мають 42% студентів. Для них характерно не бачити різниці в схваленні їх вчинків людьми з різними соціальними статусами. Вони поступливі, уникають невдач, конфліктів, позбавлені домагань на статус лідера.

Визначено, що за фактором «Досягнення» 23% респондентів мають низькі показники, що свідчить про байдужість до досягнень та залежність від того, як складаються зовнішні обставини. Вони відрізняються постановкою найближчих, конкретних цілей та виявляють безсилля в прагненні досягти будь-яку далеку перспективну мету. Середній рівень з цим фактором мають 42%, а високий 35% студентів.

За фактором «Збереження власної індивідуальності» 32% досліджуваних мають високі показники, що вказує на достатній прояв індивідуальності. Можна стверджувати, що майже третина студентів прагнуть до незалежності від інших людей. Для них найважливіше в житті – це зберегти неповторність і своєрідність своєї особистості, своїх поглядів, переконань, свого стилю життя, прагнучи якомога менше піддаватися впливу масових тенденцій. Для них характерною рисою є недовіра до авторитетів. Для таких людей характерним є яскравий прояв таких рис, як високий рівень самооцінки, конфліктність, деякі девіантні прояви поведінки. 48% студентів мають середні показники за цим фактором. Вони висловлюють певні особливі думки, переконання, мають власний стиль життя, проте схильні до впливів авторитетів. Низький рівень мають 20% студентів. Для цих досліджуваних характерними рисами є прагнення до конформності, замкнутості, важливою умовою є життя у натовпі, відсутність прагнення до відповідальності та притаманне різке негативне ставлення до всього нового.

Дослідження соціально-психологічних чинників внутрішньоособистісних конфліктів у студентів відбувалось за методикою «Рівень співвідно-

шення цінності й доступності в різних життєвих сферах» О.Б. Фанталової. Отримані дані занесені в таблицю 4.

Таблиця 4
Показники рівня співвідношення цінності й доступності в різних життєвих сферах у студентів, у %

Фактори	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Активне, діяльнісне життя	20	50	30
Цікава робота	17	39	44
Здоров'я	10	49	41
Краса природи і мистецтва	6	27	67
Любов	14	44	42
Матеріально забезпечене життя	22	57	21

Аналізуючи таблицю 4, можна відмітити, що за фактором «Активне, діяльнісне життя» 20% студентів мають високий рівень. У 30% опитуваних спостерігається неузгодженість у діях, стосунках, дезінтеграція в ціннісно-мотиваційних сферах особистості, що своєю чергою свідчить про незадоволеність життєвими ситуаціями, внутрішній конфлікт.

За фактором «Цікава робота» високі показники мають 17% досліджуваних. У 44% студентської молоді прослідковується незадоволеність можливими способами досягти поставленої мети, кар'єрного зросту, здобути роботу, що призводить до виникнення внутрішньоособистісного конфлікту.

У 10% респондентів прослідковуються високі показники за фактором «Здоров'я». Це свідчить про незначну кількість респондентів, задоволених поточним станом свого здоров'я та можливостями щодо його покращення.

За фактором «Краса природи і мистецтва» 6% опитуваних мають високі показники, а 67% студентів не можуть оцінити красу навколишнього середовища та бути задоволеними сприйняттям та творів мистецтва.

Встановлено, що за фактором «Любов» тільки 14% студентів мають високі показники. Це пояснюється тим, що у інших респондентів спостерігаються порушення, розлади, пов'язані з міжособистісними стосунками, неможливістю бути поруч або відсутністю коханої людини.

За фактором «Матеріально забезпечене життя» 22% досліджуваних мають високий рівень, а 21% студентів – низький рівень за цим фактором, що відображає неузгодженість, дезінтеграцію в мотиваційно-особистісній сфері студентської молоді. Також більше половини опитуваних мають середній рівень задоволеності життєвими

обставинами, частковою можливістю мати необхідні речі для більш-менш комфортного існування.

За результатами дослідження виявлено значущі кореляційні зв'язки за К. Пірсоном на рівні ($P \leq 0,01$) між цінностями й доступністю їх у різних життєвих сферах та цілями в житті ($r=0,50$); ставленням до життя ($r=0,36$); духовним задоволенням ($r=0,40$); структурованістю вільного часу ($r=0,49$). Всі ці соціально-психологічні чинники вказують на схильність до прояву внутрішньоособистісних конфліктів у студентської молоді.

Висновки і пропозиції. Встановлено основні сенсожиттєві орієнтації за ступенем значущості для студентів, ними є: процес життя, локус контролю – Я, цілі в житті, результативність життя, локус контролю – життя.

Показано, що упродовж юнацького віку домінує достатній та високий рівні реалізації життєвих цілей у студентів: ставлення до життя (усвідомленість життєвих цілей, планів, відповідальність за їх досягнення); структурованість вільного часу (чітка сконцентрованість на реалізації життєвої програми, регламентація вільного часу, легкість у його розподілі). Це вказує на особистісне прагнення до успіху студентів.

Виокремлено високий, середній та низький рівні життєвих цінностей. Характеристика високого рівня життєвих цінностей дозволяє встановити, що на першому ранговому місці знаходяться активні соціальні контакти (встановлення сприятливих і доброзичливих взаємовідносин з оточуючими), на другому ранговому місці прослідковується досягнення студентів (прагнення досягти конкретні цілі та відчути результат), на третьому ранговому місці спостерігається власний престиж (прагнення до соціального схвалення, самовпевненості, категоричності в ситуаціях взаємодії з іншими людьми). Все зазначене свідчить про складність взаємовпливів між компонентами ціннісної сфери особистості.

Виявлено, що у виникненні внутрішньоособистісних конфліктів студентів переважають соціально-психологічні чинники: матеріально забезпечене життя (незадоволеність складними життєвими ситуаціями та неможливістю реалізу-

вати свої потреби внаслідок відсутності коштів); активне, діяльнє життя (вказує на незацікавленість, відмову від діяльності, що призводить до дезінтеграції в ціннісно-мотиваційній та особистісній сферах); цікава робота (неможливість досягти певної мети, престижної роботи, кар'єрного зросту, адекватної самооцінки, самовдосконалення).

Встановлено, що цінності в різних життєвих сферах тісно пов'язані з цілями в житті, ставленням до життя, духовним задоволенням, структурованістю вільного часу. Так, нереалізовані цілі в житті, порушення ставлення до духовного задоволення життям й нечітка структурованість вільного часу викликають внутрішньоособистісні конфлікти у студентів.

Перспектива дослідження – вивчення чинників внутрішньоособистісних конфліктів: соціально-демографічних (професійний досвід, вік, стать студентів), здійснення крос-культурного аналізу специфіки і закономірностей внутрішньоособистісних конфліктів студентів не лише в Україні, але й за її межами.

Література:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. Москва : Академический проект, 2007. 240 с.
2. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология: учебник для вузов. / Москва : Юнити, 2000. 551 с.
3. Донченко Е.А., Титаренко Т.М. Личность: конфликт, гармония. Київ : Политиздат, 1989. 175 с.
4. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. Конфліктологія : навч. посібник / За заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. Київ : КНЕУ, 2003. 315 с.
5. Роджерс К. О становлении личностью. Москва : Прогресс, 1994. 256 с.
6. Франкл В. Человек в поисках смысла. Москва : Прогресс, 2016. 368 с.
7. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. Москва : Эксмо, 2018. 480 с.
8. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Москва : Изд-во: АСТ, 2004. 635 с.
9. Юнг К.Г. Структура психики и процесс индивидуализации. Москва : Наука, 1996. 269 с.

Osyka O. V., Osyka K. S. The peculiarities of internal personal conflicts among student youth

The article deals with the problem of psychological basis of the occurrence of internal personal conflicts. The term of intrapersonal conflict is analyzed in the psychological plane. It is noted that the key concept of this phenomenon is the intrapersonal contradiction, which is perceived and experienced by a person as a significant problem for him or her, that requires its solution and activates the internal work of the consciousness aimed to analysing and overcoming this problem. The development of psychological contradictions of the individual occurs on three levels: the psychological balance of the inner world, the imbalance that leads to work and communication discomfort, the inability to implement life plans and goals. It is highlighted that the internal personal conflict may have positive and negative consequences. Such conflicts can be constructive and destructive. Constructive is the conflict, which is characterized by the maximum development of conflicting structures and minimum of personal expenses for its solution. A positive conflict solution is the hardening of character, the formation of such personality qualities as determination, stability of behavior, independence from random circumstances, that contributes to the formation of a stable orientation of modern youth. The

presented results of the research of intrapersonal contradiction peculiarities of students' youth testify the fact that the main meaningful orientations are the process of life, the locus of control – I, the goals in life. The dominant living goals of students are attitude to life, structured free time, which indicates a personal desire for success. The analysis of the high level students' life values allows us to identify the following ranking places: active social contacts are in the first ranking, a certain result achievement is traced in the second ranking, and the student's own prestige is observed in the third ranking. All of the above indicates the complexity of the mutual influence between the components of the value sphere of personality. At the emergence of internal personal student conflicts prevail the unimplemented social and psychological factors: materially secured life, active way of living, interesting work. Unreached life goals, a broken attitude to spiritual satisfaction of life and unclear triviality of free time cause intra-personal conflicts among students.

Key words: *personality, students, life goals, meaningful orientations, needs, values, motives.*